

А.В. Добридень

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Зі зниженням потенціалу загальнолюдських і духовних цінностей у суспільстві активно виявляється феномен соціального сирітства – зростає кількість дітей, які залишаються без батьківського піклування. Ця ознака, на жаль, не оминула і нашого суспільства.

Соціально-педагогічна адаптація – це здатність людини впоратися з новими ситуаціями та вимогами оточення, відновити порушену рівновагу.

У процесі соціально-педагогічної адаптації здійснюється не тільки пристосування до нових соціальних умов, але й відбувається реалізація потреб, інтересів та прагнень; дитина входить до нового соціального оточення, стає його повноправним членом, самостверджується та розвиває свою індивідуальність. У результаті соціально-педагогічної адаптації формуються соціальні якості спілкування, поведінки та предметної діяльності, прийняті у суспільстві.

Специфіка умов утримання і проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в дитячих будинках та інтернатах є причиною не досить ефективної соціалізації вихованців інтернатних закладів у майбутньому, неприйняття соціального оточення поза інтернатом.

Ці діти, як правило, не володіють засобами, що допомагають перебороти страх, не отримують стимулу до активної пізнавальної діяльності, не вміють поділитися своїми переживаннями із дорослими. Перебуваючи по декілька років в інтернатних закладах, вони не засвоюють усього комплексу необхідних соціальних ролей, у них не формуються ті властивості та якості, які потрібні,

щоб адекватно сприймати соціальну реальність, оцінювати її та приймати свідомі рішення щодо власних дій у конкретних ситуаціях.

Виховання у державних інтернатних закладах забезпечує лише певною мірою безпроблемне існування у матеріальному плані. Проблема пристосування таких дітей до соціуму значно ускладнилася: випускники державних інтернатних закладів не витримують конкуренції спочатку на рівні професійної та вищої школи, а згодом і на ринку праці. Відсутність юридичних механізмів не дає їм можливості забезпечити себе найнеобхіднішим: житлом, меблями тощо; захистити себе від негативного впливу родичів, які відмовились від них або були позбавлені державного права на їх виховання.

Одним із найважливіших завдань існування інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є підготовка до самостійного життя у суспільстві, до входження у соціум різного рівня, оскільки готовність до шлюбу, вибору професії, організації побуту, дозвілля, спілкування є визначальною для організації оптимального дорослого життя.

Однак, випускники інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, визнають, що більшість із них не підготовлені до сучасних умов життя. Особливо ускладнює їх життя певна відсутність досвіду у практичному вирішенні власних потреб: невміння відстоювати свої особисті та майнові права, незнання законів та застосування їх у житті тощо.

Найбільш ефективним, що може сприяти вирішенню проблем соціально-педагогічного становлення різнобічного виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, є передача їх на виховання у сім'ю, у природне соціально-педагогічне середовище, що спроможне впливати на виховання дитини. Проте, більшості дітей доводиться влаштовуватися в житті самостійно. І саме держава, як головний гарант забезпечення прав, має проявляти турботу про такий дітей, як у сфері захисту житлових прав цієї категорії осіб, так і у інших сферах, необхідних для їх повноцінного життя та розвитку: працевлаштуванні, навчанні, вихованні та лікуванні.

Таким чином, адаптація дитини являє собою надзвичайно важливий та складний процес. Від успішності якого залежить входження дитини в сім'ю, її майбутній розвиток та соціальні досягнення. Індивідуальні особливості розвитку і життєві потреби прийомної дитини, специфіка стилю виховання та стилю життя батьків-вихователів, ускладнюють розробку єдиних правил і підходів до процесу входження та адаптації вихованця.

Список використаних джерел:

1. Карпенко О. Сімейні форми утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: проблеми правового регулювання / О. Карпенко // Право України. – 2001. – № 3 – С. 79–81.

2. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: закон України 13 січня 2005 р. № 2342-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 6. – Ст. 147.

3. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: закон України від 2 червня 2005 р. № 2623 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 26. – Ст. 354.